

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimitte tot felul de scrisori, cereri și bani. Tot aci să primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un număr 8 fileri.

ADEVĚRUL

ABONAMENTUL:
Pentru Austro-Ungaria:
Pe 1 an — — 4 coroane
Pe 1/2 an — — 2 coroane
Pe un 1/4 an — 1 coroane
Pentru străinătate:
Pe 1 an — — 6 coroane
Pentru America:
Pe 1 an — — 2 dolari

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

Foaie pentru poporul muncitor român

Redactată de un comitet

Apare în fiecare Vineri.

Când pleci în străinătate...

— Scrisoarea de îndemn a unui tovarăș. —

Publicăm mai jos un frumos și cald răvaș primit dela un tovarăș care a părăsit Budapesta, plecând la Berlin. Din ceiace scrie muncitorul român în șirele de mai la vale, fiecare poate vedea ce roade bune aduc ideile socialiste, cum ele oțelesc judecata și discernământul omului. Contrar tânguirilor naționaliștilor, cari spun: „Fie pânea cât de rea, tot mai bine în țara mea” — socialiștii plecați în străinătate nu regretă că au părăsit „scumpa patrie” ci caută să învețe și să aște lucruri noi, să se intereseze de rânduielele sociale ale țării în cari s'au stabilit, cum trăiesc acolo oamenii în general și muncitorii în special, cum înțeleg ei viața, ce lupte duc pentru îmbunarea soartei lor, cum sunt organizați, ce viață sufletească au, astfel ca reveniți în patrie să se folosească de aceste învățăminte.

Așa dar socialiștii când plec în străinătate, nu se așază acolo cu sufletul amărât, plângând după țara lor, ci mai curând caută să-și dea seamă de marea deosebire ce este între țara cea nouă de apus, în care s'au dus ca să trăiască, și între țara pe care au părăsit-o. Și când gândesc la țara noastră, și mai bine la convingerea că patria lor e tare înapoiată, și că mulți pași mai are de făcut ca să ajungă la civilizația, la lumina, la viața mai rânduită, mai înțeleaptă, mai omenescă ce dăinuiește într-o țară cu adevărat europeană, cum este Germania.

Și e foarte firesc lucru, ca după cele aflate în străinătate, socialiștii să adreseze un cald îndemn către frații lor din țară, ca să pornească și ei pe calea cea bună ce duce spre lumină și fericire, cale pe care de mult umblă lumea muncitoare din apus — și care trebuie să fie cale organizării, a solidarității, calea ce duce spre idealul socialist.

Iată acum scrisoarea în chestiune:

Iubiți tovarăși!

Sunt aproape cinci luni de zile de când am plecat din mijlocul vostru. Dorința și dragostea ce am avut de a studia mersul social al altor țări, cu o industrie și cultură mai dezvoltată decât țara noastră, m'a făcut să plec de lângă voi.

Am plecat în Austria unde am stat vre-o cinci săptămâni, pe urmă în Germania.

Ajungând aici în Germania, la început am îndurat oarecare mizerie din cauză că nu am știut să vorbesc nemțește. De aceea în căutarea de lucru am trebuit în dese rânduri să merg și pe jos dela un oraș la altul, și astăzi mă aflu în Berlin.

Intr'adevăr pot să vă spun, că într'un timp așa de scurt de 4—5 luni am avut fericita ocazie să văd și să învăț multe dela poporul german, mai cu seamă, am aflat cum muncitorii germani știu să-și îndeplinească datoria față de organizația lor, față de zările lor și față de partidul socialdemocrat.

E ceva care nu-mi venia să cred pe când eram în Ungaria, când citiam sau auzeam ceva despre puterea socialismului în Germania, și despre luptele proletariatului de

aici. Ori dacă le credeam, nu mi-le puteam închipui așa de bine ca azi, când la privesc în fiecare zi.

În primul rând veți ști că toți lucrătorii sunt organizați. A fi cineva neorganizat e ceva ce nici nu se poate vedea. Un astfel de lucrător nici n'ar putea lucra, pentru că ceilalți nu l'ar lăsa. Mai mult încă ar fi desconsiderat și desprețuit de ceilalți lucrători.

Pe lângă că toți muncitorii sunt organizați, dar mai sunt aborati la zările și revistele socialiste cari apar aici. Această datorie, lucrătorul și-o îndeplinește cu dragoste și nesilit. Nu ca la noi, unde muncitorii nu vor să audă nici de organizație, nici de ziar, de nimic, afară de cafenele, cârciume și câte altele.

Deosebit de asta o păcută impresie îmi face regula ce domnește în atelierile de aici. Orel de lucru sunt mai puține ca în Ungaria. Se lucrează în partea cea mai mare 8 ore pe zi. În atelier e o curățenie foarte mare. Aici toți lucrătorii, tinăr, bătrân își zic „tu”. Este regula generală ca lucrătorii să-și zică între ei tu. O fac asta pentru că sunt mai apropiați unii de alții, dar însă își păstrează respect unul față de altul.

Astea sunt primele mele cunoștinți căpătate la Berlin. Si sunt aici încă multe altele, cari le pot scrie ca exemplu.

Mie îmi trebuie oarecare timp să stau aici ca să învăț limba germană. Atunci voi studia multe lucruri cari acuma nu le pot prea înțelege din nepriceperea limbii. Și pe urmă mă voi întoarce în țară.

Nădăjduiesc că atunci voi servi întrucâtva cauza poporului muncitor român. Dar până atunci mă adresez vouă tovarășilor și cunoscuților, voi cari sunteți fiii poporului muncitor român, căutați și vă cultivați, citiți zările și broșurile socialiste. Mergeți și cercetați cât să poate de des cercul de cultură socialistă, unde vi se vorbește de suferința voastră, de nedreptățile ce vi se fac în societatea de azi.

Și dacă voi, iubiții mei tovarășii și cunoscuți, îmi veți asculta modestul sfat, nu va trece multă vreme și ne vom putea duce în mijlocul poporului ca să-l trezim la o viață nouă. Și acum ca încheiere vă zic, citiți foile noastre socialiste, luminați-vă, căci numai așa vom putea cuceri și ajunge viitorul socialdemocrat, la desrobire și libertate!

Sus inimile voastre!

Vă trimit la toți o frățescă strângere de mână.

Berlin, 1912.

G. Andron.

Viața politică și socială.

ÎN ȚARĂ.

Svon despre un război sârbo-austro-ungar. — Care este adevărul. — Conferențele în palatul regal, în prezența regelui și a moștenitorului de tron. — Ce face opoziția?

De Duminecă, s'a răspândit vestea că ocăruierea a dat ordin de mobilizare la trei corpuri de armată, cari au și fost trimise la granița sârbească, gata de război.

Dar ce s'a întâmplat, că Austro-Ungaria să-și calce cuvântul, de a nu se amesteca în războiul din balcani?

Ministrul de externe, contele Berchtold, a declarat în delegațiuni, că monarhia noastră, va lăsa în pace statele balcanice, să se lupte cu turcii, numai cu o condiție: ca interesele Austro-Ungariei să nu fie atinse.

Îndată însă ce a venit știrea că oștirea sârbească vrea să ocupe portul albancz Durazzo dela Marea-Adriatică, și că guvernul sârb e ferm hotărât să-și păstreze acest port și în viitor, pentru a avea astfel o ieșire la Marea-Adriatică, și să nu mai atârne mereu de Austro-Ungaria, în chestiile economice, (exportul de vite, de grine, etc.) — lucru acesta a stârnit supărare și indignare în cercurile guvernamentale austriace și ungare și în foile oficioase s'a făcut cunoscut că Austro-Ungaria nu va permite nici de cum ca Serbia să-și întindă hotarul ei până la Marea-Adriatică.

Iată dar cum stăpânirea noastră caută prilej de ceartă, nu se învoiește ca Serbia să ocupe un port la Marea-Adriatică, — portul care nici nu este al ei, ci al Turciei — asta numai fiindcă Austro-Ungaria își vede prin aceasta micșorată influența ei asupra Serbiei.

Și așa conducătorii țării noastre vor să pregătească cu orice preț războiul.

În palatul regal, uita vada, se ține acum mare sfat. Luni a venit pe neașteptate la Budapesta moștenitorul de tron Francisc Ferdinand, și n'aceiași zi s'a ținut un consiliu (sfat) militar, la care au luat parte pe lângă împăratul-rege, moștenitorul de tron, și ministrii de externe, de război, și șeful statului-major al armatei. E mai mult ca sigur că s'a pus totul la cale, în ce chip va proceda Austro-Ungaria, dacă Serbia va stărui în pretenziunea ei, de a obține o ieșire la Marea-Adriatică.

Partidele opoziționiste au ținut Duminecă două mari adunări populare la Szombathely și Kecskemét. În cea dintâi, contele Apponyi a declarat că opoziția nu se va mai lăsa să fie respinsă zilnic de un cordon militar. E foarte posibil ca guvernul și partidul său sub paza jandarmeriei să voteze o reformă electorală ce numai lor le place, ceiace însă nu va împedica ca opoziția să-și facă datoria. Treacând la politica externă, vorbitorul a protestat că Austria a gătit economicește Ungaria, și acum vrea să facă același lucru și cu Serbia. Apponyi a protestat contra amestecului monarhiei într'un război. Au mai vorbit deputații Hollo, Rakovski, Mezassy, Huszar, conții Zichy, Palavicini și din partea socialiștilor dr. Eugen Landler.

Mercuri, partidele opoziționale au ținut prima lor conferință în parlamentul lor propriu, constituit ca o protestare contra parlamentului guvernamental. Au atacat politica externă și internă a cărmuirii și s'au ocupat cu diferite chestiuni la ordinea zilei.

ÎN STRĂINĂTATE

Alegerile pentru a patra Duma rusească.

În Rusia au avut loc zilele acestea alegerile pentru noul parlament al imperiului, cărui li se zice și „Duma”. Au fost aleși

46 deputați membrii ai drepte, 16 părtași ai drepte moderate, 64 naționaliști, 79 octobriști, 28 membrii ai partidului progresist, 55 constituționali, 5 membrii din grupul muncii, 7 socialdemocrați, 13 părtași ai stânzei, 6 membri ai clubului polon, 4 poloni democrați, 1 polon socialist, 3 membri ai grupului polon lituan, 2 naționaliști lituani, 3 membri ai partidului turc și 5 deputați în afara de partide.

Din aceste date, se vede că în Rusia au luat parte la alegeri zeci de partide. Dar cei mai mulți sunt dușmanii intereselor popoarelor, și acestea au și ieșit învingătoare la alegeri. În Rusia, alegerile sunt făcute numai de formă. Căci se știe înainte cine va avea succesul la alegeri. Țăranii și muncitorii ruși n'au drepturi directe de alegători, și prin un joc istet al legii electorale (de votare) ruse, marea majoritate a Dumei este de mai înainte asigurată reprezentanților clasei domnești, ai marilor proprietari și ai înalte burghezii capitaliste. Din 170 milioane de locuitori cât numără uriașa împărăție rusească, numai 5127 cetățeni iau parte la alegeri: 2.594 mari moșieri, 738 mari proprietari de case, 570 mici proprietari, 1113 țărani și 112 muncitori. În afara de înșeși restrângerile legii electorale din Rusia, moravurile și apucăturile guvernului țarist eschid puțința unei alegeri adevărate și cinstitute.

În Rusia alegerile se fac prin delegați. Când au început aceste alegeri — nu s'a văzut nicăieri în Rusia adunări populare, apeluri, corteșiri, înșfârșit ceva care să amintească chiar de departe ceia ce se cheamă în țările europene „campanie electorală“.

În Rusia din cauză cărmuirii tiranice, a țarului și a sfetnicilor săi, este o lipsă de viață, de organizare a opiniei publice, o lipsă de cugetare obștească, colectivă. De aceea și alegerile și parlamentul sunt o iluzie, o înșelătorie pentru ruși și străini. În Rusia, libertatea de asociere, de întrunire, de cuvânt și de presă (foi) nu există.

Făgăduielile de libertăți publice, semnate de țar, nu au fost încă îndeplinite, ci sunt ascunse sub numele de „Manifestul din Octombrie“ (1906) au fost călcate îndată în picioare.

Sindicatelor și asociațiunile muncitorești au fost zdrobite, fondurile bănești au fost confiscate, personalul lor arestat și deportat

în Siberia. Tovărășile, cooperativele muncitorești au suferit aceeași soartă.

Nu numai partidele socialiste n'au putut să-și ție congresele, dar nici chiar partidele burgheze din opoziție, cu toată lingușirea și josnicia lor față de guvern — n'au reușit să organizeze adunări populare și să se pregătească așa cum trebuie pentru alegeri. Toate încercările s'au zdrobit de greutatea cumplită a prigonirilor politicești. Și când alegerile trebuie să se petreacă în aceasta atmosferă de arbitrar și volnicie, de mutism silit, nu e de mirare că gazetele rusești sunt nevoite să deschidă o rubrică în care să se ocupe de indiferența, de nepăsarea alegătorilor. Populația împărăției s'a abținut chiar delă orice manifestare electorală.

Cum stă războiul în Balcani?

Cea din urmă sforțare a turcilor.

Dacă avem în vedere ultimele telegrame, se poate conchide că războiul din Balcani e definitiv pierdut pentru turci. În ultimele zile, se părea cu soarta războiului se întoarce în favoarea turcilor. Aripa lor dreaptă raportase chiar o victorie asupra aripei stânga bulgărești. Înfrângerea aripei stânga și a centrului, i-a silit însă, se vede, să părăsească și victoria se cu imense sacrificii zmulseră.

Acum, după chiar mărturisirea Porței, armata de Est, adică cea în care și-a pus toată nădejdea, s'a retras pe linia Ciorlu-Catagea, adică pe ultima linie de apărare ce i-a rămas.

Această linie e oarecum zidul de apărare al Constantinopolului. E drept că are oarecari fortificații, dar după câte s'au văzut până acum, cine poate pune preț pe aceste fortificații? Dacă am fi văzut până acum pe turci prevăzători, presupunem că au profitat de timp pentru a se întări aci având se prepară să opui o rezistență aprigă, îndelungată, care să sleiască pe bulgari.

După cele ce am văzut până acum, nimic nu ne îndreptățește a crede aceasta, ci din potrivă avem motiv să credem că până în trei zile bulgarii vor răsturna și această

linie de apărare, așa că vor avea deschis drumul spre Constantinopol.

Când aceasta se va întâmpla, e de prevăzut că Europa va interveni și prin cuvântul său hotărâtor va pune capăt marșului înainte al hotarilor.

Apoi vor începe tratativele diplomatice și dacă din ele vom scăpa fără un război european, va trebui să fim recunoscători diplomației care în abilitatea ei dovedită nu ne va fi făcut un rău, căci bine a dovedit că e încapabilă de a face.

Războiul și cruzimea la Turci.

O foaie din Anglia, află dela corespondentul lor din Turcia, informațiuni despre starea de spirit a turcilor în războiul de acum. Insuflețiți pe deoparte, din cauza convingerii că duc războiul sfânt; răbdători pe de altă parte, din pricina fatalismului la care-i face pe turci să creadă că totul se întâmplă după cum e scris.

Soldații turci dau dovadă de o răbdare fără de margini, ei stau câte 60 de ceasuri fără mâncare, îndură frigul, osteneala, ca și cum ar fi vorba de mici neajunsuri neînsemnate. Cu toate astea, ei nu sunt calmi de loc. Dinpotrivă, războiul ce li se face și pe care ei îl consideră nedrept, deșteaptă în sufletul lor o cruzime de care nu i-am crede capabili.

Asfel, corespondentul redă convorbirea pe care a avut-o cu un turc îmbrăcat europeanesc, om cu o cultură și căsătorit cu o creștină din apus. Turcul i-a făcut următoarea declarație: Dacă aș crede că sfârșitul imperiului turcesc s'a apropiat, mi-aș ucide nevasta și copiii și apoi, cu revolverul în mână aș impușca atâția creștini, cât mi-ar fi cu puțință, până aș fi eu însumi omorât de dânșii.

Corespondentul termină cu aceste cuvinte:

„Războiul rupe vâlul care acoperea Turcia din veacul al douăzecelea, și o făcea pe Europa să creadă că s'a făcut o mare schimbare. Este mereu aceeași Turcia calbă, aceeași Turcia care a călcat în picioare...“

Socialiștii și războiul.

La congresul socialdemocrat austriac ce a avut loc săptămâna trecută la Viena, războiul a fost mult discutat. Congresul a manifestat dorința de pace a clasei muncitoare.

FOIȘOARA ADEVĚRULUI.

BORDEIUL.

... Acuma soarele s'a prins
Intr'un copac cu frunza deasă.
O luptă strașnică s'a încins
Din codrul frunzelor să iasă.
Dar trece-o clipă de zăbavă —
Și iată-l iar plutind în slavă!
Ci-acum, din nou, s'a prăbușit
Peste-un bordeiu păraginit.

Sărman bordeiu!.. Te crezi palat,
Sub scânteerea lui aprinsă:
Dar cum lumina s'a mutat,
Tu iei din nou colorarea-ți stinsă,
Și biata-ți haină zdrențuită
Sub care sufletul te doare,
Iți pare și mai umilită
După clipita de splendoare.

Sărman bordeiu!.. Ce crudă soarte,
Cu visuri bolnave de fală,
Au hotărât ca să te poarte,
Necontenit în indoială?
De ce când soarele scânteie
De-asupra ta — tu nu înțelegi
Că nu-l faci tu în loc să steie
Ci-astfel e drumul lui de veci?

... O, alta-i viața ce te 'mbie,
Și viața-ți trudnică e alta!
Aci te simți cioplit cu dalta,
Aci paragină pustie,
In jocul straniu de lumină,
Ești un castel de prin povești —

Dar peste zi ruină ești,
Cu strai de muschiu și de rugină.

Și mii de-amurguri se tot scurg
În marea neagră-a veșniciei
Și 'n fiecare nou amurg
Te lupti cu-aceiași indoială —
Dar n'o să afl' niciodată
Cu-adevărat de ești o fală
Sau o colibă dărămată!

Mereu, mereu te-or polei
Amurguri scurte și pribege —
Dar visul tău te va orbi
Și taina n'o vei înțelege;
Ci, într'o noapte urgisită,
Vr'un vânt ce nu știe de fală
Te-o dobori — va fi sfârșită
Chinuitoarea-ți indoială.

B. Nemțeanu.

ADELAIDA POPP

Povestea unei lucrătoare.*)

— Fragmente. —

Cei mai mulți oameni, dacă au crescut în împrejurări normale firești, își duc, în momentele grele ale soartei, înapoi gândul, cu recunoștință și înduioșare, la tinerețea frumoasă, fericită și fărăde griji și chiar oftează rugători: dacă ar mai fi odată așa!
Eu stau cu alte simțiri față de amintirile copilăriei mele. Niți un punct de lumină,

*) Din volumul cu același titlu, apărut zilele acestea în traducerea românească de Ioan Brănișteanu și I. Nour (București). Prețul 1 cor. 50. Se poate procura și la redacția noastră.

nici o rază de soare, nimic din căminul plăcut în care îngrijirea și iubirea de mamă să fi întovărășit copilăria mea nu mi-e cunoscut. Cu toate acestea am avut o mamă bună, gata de sacrificii, care nu-și permitea o oră de odihnă și răgaz, totdeauna împinsă de nevoie și de înșă propria ei voință, să-și educe copiii în onestitate și să-i păzească de foame. Ceeace știu din copilăria mea e atât de întunecos și dureros și atât de înrădăcinat în conștiința mea, încât n'o să-mi dispară niciodată. Ceeace altor copii procură entuziasm însuflețire și dezlănțuie chiote fericite: păpușii, jucării, povești, dulciuri și pôm de crăciun, mie nu-mi era cunoscut; cunoșteam numai odaia cea mare în care se lucra, dormea, mânca și certa. Nu-mi amintesc de niciun cuvânt drăgostos, de nici o sărutare, ci numai de frica pe care o simțeam, ascunsă într'un colț sau sub pat, când era o scenă casnică, când tata aducea prea puțini bani acasă și mama mi făcea reproșuri (il dojenea). Tata devenea atunci furios, o bătea pe mama, care de multeori, numai pe jumătate îmbrăcată, trebuia să fugă să se adăpostească prin vecini. Atunci eram câteva zile singuri cu tatăl înciudat, de cari nu trebuia să te apropii. De mâncare nu prea aveam atunci. Vecinii miloși ne ajutau, până când mama împinsă de grija copiilor și a casei se întorcea.

Asfel de scene se repetau în fiecare lună și chiar mai des. Toată inima mea aparținea mamei; de tata aveam o scârbă pe care nu mi-o opream și nu mi amintesc să-i fi vorbit veodată sau să-mi fi vorbit el.

După vorbirea energică a d-rului Adler, care a arătat că datoria proletariatului este de a se împotrivi cu hotărâre contra unei întinderi a războiului, congresul a votat următoarea rezoluție:

Congresul respinge cu indignare orice ideie de amestec al Austriei în războiul din Balcani. Socoate pe oricine care provoacă un asemenea amestec, sub orice pretext, ca un dușman de moarte al popoarelor austriace. Congresul cere menținerea păcii sub toate împrejurările și pentru orice preț.

Conform hotărârilor Internaționale, congresul invită toate organizațiile muncitorești să ducă agitația lor contra atățărilor la război și contra înarmărilor.

Austria nu are ce căuta nici în Sandșac, nici în Albania. În Balcani nu avem alte interese decât acelea de a trăi în bună prietenie cu popoarele balcanice și de a face un schimb de mărfuri cu ele, în mod pașnic. Nici un amestec în războiul balcanic! Balcanul să fie al popoarelor balcanice!

Tot la congresul socialdemocrat din Austria, a luat cuvântul fruntașul socialist din România, tov. dr. C. Racovski. După ce a adus salutul partidului socialdemocrat din România, s'a ocupat de ținuta socialistilor în chestia războiului balcanic.

Socialiștii din Bulgaria, Serbia și România au protestat cu multă energie contra războiului pe care l'au prevăzut încă acum patru ani și s'au silit să asigure pacea, cerând ca sub președinția Turciei reformarea și însănătoșirea rândurilor politice din Balcani.

Telul acesta a fost împiedecat să se realizeze prin agitațiile diplomaților și pe de altă parte prin numeroasele greșeli săvârșite de Turcia.

Acum avem războiul și proletariatul statelor balcanice este expus nu numai pe câmpul de bătaie, ci și la cruzimile basibuzucilor și aceasta nu în lupta pentru drepturile popoarelor, ci pentru asigurarea tronurilor. Așa că după război va urma o politică împertășită a statelor balcanice.

Democrația europeană și-a îndreptat întotdeauna privirile spre Turcia și este meritul democrației austriace că ea a recunoscut cea dintâi că aceasta a fost o greșală și că privirile democrației europene tre-

Mama îmi spuse mai târziu, că îl supăra că eu, singura fetiță dintre cei cinci copii rămași în viață, aveam ochii negri cași mama.

O seară de Crăciun, în care încă nu aveam cinci ani, îmi e și acum în amintire. Cât p'aci era să capăt pentru această singură dată un pom de Crăciun. Mama vroia să arate odată și mezinului său ce-i Isus. Săptămâni de-a rândul se gândea să economisească câțiva gologani ca să-mi cumpere niște vase mici de bucatărie. Pomul de Crăciun era împodobit cu lanțuri colorate de hârtie, cu nucii aurii și cu jucării mōdeste. Cu aprinderea luminelor așteptam pe tata, care se dusesse la fabricant să-i predea marfa. Trebuia să aducă bani. Se făcuse ora 6, apoi 7 și în sfârșit 8, și tata nu venea. Eram toți flămânzi și ceream de mâncare. Trebuia să mâncăm singuri, fără tata, tăiței cu mac, merele și nucile, după care eu mă culcai, fără ca lumânările să mai fi ars pe pomul de Crăciun. Mama era prea indispusă și îngrijită pentruca să aprindă pomul. Stăteam, fără să dorm, în pat; mă bucurasem atât de Isus și de durerile lui și când colo nu rămăsese nimic. În sfârșit îl auzii pe tata venind. Nu fu bine primit și ajunseră din nou la o scenă violentă. Adusesse mai puțini bani decât se aștepta mama, și apoi pe drum se mai oprise într-o căruciumă. Avea de mers aproape două ceasuri și vroia să se încălzească. Rămăsese apoi ceva mai mult decât se gândea la început și venise boat acasă. Eu mă uitam la părinți dela locul meu, și văzui cum tata distruse cu un topor pomul de Crăciun.

bue să se îndrepte către democrația statelor balcanice. Aceasta tinde să realizeze o federație a statelor balcanice din care să facă parte și România și Turcia.

Vorbitorul a spus că este convins că Balcanul liberat de sub jugul turcesc va fi o barieră contra țarismului.

Socialismul european, a sfârșit tov. dr. Racovski, apărând lozincă „Balcanul al popoarelor balcanice“ a făcut o politică rațională și pașnică pentru care merită recunoștință omenirii.

Situația războiului.

În marsul victorios al statelor balcanice, ele au cucerit și în cursul ultimelor opt zile noi cetăți și orașe turcești. Așa armata și flota grecească a cucerit Salonicul, un foarte important oraș turcesc. 25.000 turci s'au predat grecilor. Orașul acesta a căpătat acum o administrație grecească.

Sărbii au cucerit vilaietul Kosova și sunt pe cale să ocupe Bitolia. O altă parte a ostreii sârbești se îndreaptă spre Marea Adriatică ca să ocupe portul Durazzo.

Muntenegrenii bombardează Scutari, luptând de două săptămâni pentru a pătrunde în acest oraș.

Bulgarii luptă cu turcii în jurul cetății Adrianopolului și al cetății Ceatalgea. Despre rezultatul luptei se știe numai atât că bulgarii merg spre o sigură izbândă.

În Constantinopol domrește mare temere că trupele bulgare să nu intre și acolo.

Scrisori din America.

In jurul alegerii de președinte în Statele Unite. — Atentatul contra lui Roosevelt. — Cine sunt criminalii? — Rezultatul alegerii.

De un an de zile, luptele pentru alegerile generale continuă cu cea mai mare aviditate. S'au făcut pregătiri și agitații pentru a se alege pe toți funcționarii ai Statelor Unite, începând dela comisari până la președintele statelor. În acest fel, mizerabilii vor mai avea un nou să pună piciorul pe gâtul celor 92 de milioane de locuitori ai acestor state. În luptă sunt patru partide tari, republicanii vechi, conservatorii și republicanii noi ziși progresivi, în frunte cu Roosevelt, iar cel dintâi în frunte cu actualul președinte W. Taft. Apoi democrații repu-

blicani și în fine partidul socialdemocrat. Partidele istorice, pentru a nu scăpa ciolanul din mână, întrebuintează orice mijloace fiecare numai să reușească. În anul trecut la alegerile de guvernator al orașului Milwaukee, Republicanii au otrăvit fântânile cu scop, ca să facă poporul să creadă că aceasta vine din reaua administrație a socialiștilor, ca să nu mai fie aleși. Acum în 14 l. c. guvernul și partidul lui Taft au plătit un nebun să asasineze pe Roosevelt tocmai când era să vorbească în orașul Milwaukee. Aceasta fiindcă vedea că Roosevelt și-a creat o majoritate puternică în jurul său, iar Taft se vedea pierdut și rușinat să nu fi ales și el pe doi termeni, cum fuseseră toți președenții până la el. Asasinul a luat bani și revolverul dela oamenii lui Taft și ai partidului său, dar glonțul nu și-a îndeplinit opera distrugătoare.

Roosevelt a fost numai rănit. Atentatul acesta a făcut că toți partașii lui Taft să facă gol în jurul său și să se alature la Roosevelt. Dar nu asta ne interesează pe noi, ci alta.

Atentatul s'a pus la cale tocmai în Milwaukee, pentru a croi o plagă, un necaz pe capul socialiștilor, să se zică că socialiștii au omorât pe fostul președinte. Dar socoteala de acasă cu cea din târg nu s'a potrivit nici aici.

Acum cinstita justiție a lui Taft, declară pe asasin că e nebun pentru a-l elibera. Mizerabili de guvernamentali, cu oficiosul lor de aci „Free Press“ spun că asasinul e un anarhist. Cum se înjosesc sârmanii șarlatani, se combat singuri. Câți n'au declarat ei de nebuni și anarhiști dela 1886 încoace?

Lasă că nici Roosevelt nu e o poamă bună. În anii trecuți, el încă a împușcat în spate pe un biet spaniol și acum după ce a simțit glonțul în corpul lui, a cerut să i-se aducă pe asasin. De ce? poate să facă ca și cu spaniolul? O, noi știm cine sunt asasinii.

Aceasta cauză ne servește nouă. Ea ne mărește rândurile pentruca poporul își deschide ochii, mai ales atunci când domni se asasinează, pentru a îngrozi și cuceri totdeauna poporul.

De azi înainte poporul desmostenit va ști cine sunt asasinii.

Detroit Mich, Octomvrie 1912.

Acseste Germany.
sec. Fed.

Nu îndrăsnii să strig, plânsei numai, plânsei până adormii.

A doua zi tatei îi era într'adevăr milă de mine, căci îmi dădu câțiva bani cu cari trebuia să-mi cumpăr vasele de tinichea. Oamenii miloși îmi mai dădură o păpușă și alte jucării, cari pentru copiii lor erau înlocuite cu altele mai frumoase, mai luxoase.

Și încă de un dar pot să-mi reamintesc. Când mergeam deacum la școală, un om bogat, care avea o fabrică mare la care lucrau sute de bărbați, femei, făcuse un dar de Crăciun pentru școlarii săraci. Și eu eram dintre cei fericiți cărora li se dăduse dulciuri și haine de lână. Bradul mare și puternic dădu mai multă lumină de cum văzusem vreodată și masa care ni se dăduse îmi făcuse pe toți fericiți. Cât de recunoscătoare eram bunului bogat care are o inimă atât de miloasă pentru săraci. Când mai târziu maică-mea, văduvă, trebuia să lucreze în fabrica lui 12 ore pe zi cu șase franci pe săptămână, încă nu puteam judeca că aici e izvorul „mărinimiei“ sale.

Deabia cu mulți ani mai târziu ajunsei la această pricepere.

Socialismul a dat atât conținut vieții mele, mi-a dat atâtă mulțumire, încât avui puterea să trec neîncovoiată prin multe. Să sorvești din entuziasm o cauză mare, îți dă atâtă bucurie sufletească, și dă vieții o atât de mare valoare, încât poți să suporti multe, fără să te descurajezi. Acestea le-am recunoscut în mine însămi.

Când am simțit trebuința să scriu, cum am devenit socialistă, am făcut o numai din dorința de a da curaj acelor numeroase muncitoare cari cu inima arzătoare sunt însetate de activitate, dar cari totdeauna dau înapoi din neîncrederea în putința lor de a face ceva. Precum m'a schimbat pe mine socialismul și m'a făcut tare, va putea s'o facă și cu altele. Cu cât am devenit socialistă mai conștientă, cu atât m'am simțit mai liberă și mai puternică față de orice piedici dușmănoase. Credința mea în socialism devenise tare ca stânca, și niciodată n'am căzut în ispita de a mă clătina măcar un moment în credințele mele.

Când odată, după ce mă măritasem, am fost arestată, din cauza unei critici ce făcusem instituției actuale a căsătoriei, nu mă gândeam, în celula rece și izolată în care ședeam, niciun moment că aș avea ceva de regretat. Din contra, când mă plimbam pe înserate dealungul celei mele singuratică, pe care o cuprindeam cu 14 pași, mă gândeam cum voi putea recăștiga timpul pierdut. Continuam să-mi îmbogățesc cultura socialistă și citeam cărți științifice, pentru cari altfel n'aveam vreme. Când venea bărbatul meu să mă viziteze, nu aveam răbdarea să aștept până voi citi gazeta partidului pe care mi-o strecura în ascuns. Nu era tocmai plăcut în celula cu ferestruică, prin care putea să se uite gardianul de câteori avea plăcere; îmi era frică când gardianul venea pe la șese dimineața împreună cu un arostat ca să-mi aducă apă; și-mi răpea somnul, când se lăsa noaptea lumina

Rezultatul alegerii de președinte al Statelor-Unite, este următorul: A învins candidatul democrat Wilson în 40 de state din 48. Wilson a obținut 6.192.000 voturi, Roosevelt 4.195.000 și Taft 3.527.000 voturi. Voturile obținute de partidul socialist a crescut anul acesta cu 100.000 voturi, adică în totul 750.000 de voturi. În parlamentul din Illinois au fost aleși trei socialiști. Membrul socialist, Berger, al congresului, a căzut la alegeri.

CUGETĂRI SOCIALISTE.

„Războiul e omuciderea; războiul e furtul. E omuciderea, e furtul recomandate și comandate popoarelor de guvernele lor.

„E omuciderea, e furtul, aclamate, blazionate, încoronate, răsplătite.

„E omuciderea, e furtul, minus pedeapsa și rușinea, plus impunitatea (nepedepsire) și gloria.

„E omuciderea, e furtul, sustrase eșafodului prin arecul de triumf.

„E inconsecvența (contrazicerea) legală, căci e societatea ordonând ceea ce interzice și interzicând ceea ce ordonă, recompensând ceea ce pedepsește și pedepsind ceea ce recompensează; glorificând ceea ce infierează și infierând ceea ce glorifică: faptul fiind același și numai numele deosebit“.

Emile de Girardin.

Historia omenirii este o luptă continuă între idei și interese; pentru moment înving totdeauna cele din urmă; pentru durată lungă a vremurilor însă înving totdeauna ideile.

Castelar.

În statele noastre civilizate, rodul muncii se împarte aproape în mod invers (întors) față de munca ce o depune cineva. Cu alte cuvinte, cea mai mare parte din venit revine aceluia care nici n'a muncit vreodată, partea a doua a venitului intră în buzunarul aceluia care numai cu numele a muncit, și așa mai departe până ce ajungem acolo ca cel ce are de îndeplinit o muncă mai grea și mai neplăcută, o muncă mai oșibitoare, mai sleitoare a corpului, — acele să capete abia atât cât îi trebuie pentru strictul necesar al vieții de toate zilele.

John Stuart Mill.

Aprinsă, pentru a putea fi supravegheată oricând prin ferestruică. La plimbarea prin curte trebuia să merg cu zece pași în urma celorlalți arestați, pentruca aceștia să nu vorbească cu mine, „arestata politică“. Și când totuși una rămânea în urmă pentru a-mi vorbi și a mă întreba de motivul aflării mele aici, cât de ordinar și de brutal era atunci insultată de gardian.

Pe pat mi-se părea că stau întinsă pe pietre și toate oasele mă dureau de tare ce era, dar niciodată nu mi-a trecut prin minte vreun gând de căință. Adânc înrădăcinată era încrederea mea că frumoasele versuri ale lui Georg Herwegh, cari împodobesc atât de des pereții serbărilor muncitorești, se vor realiza prin puterea victorioasă a luptei de emancipare a proletariatului:

Ce-i cerem viitorului? Ii cerem
Belșug de pâine, muncă omenească;
Ii cerem școli pentru copiii noștri,
Bătrânii să nu umble să cerșească.

Cine voește cu adevărat să ajute la realizarea vorbelor lui Herwegh, nu trebuie să dea înapoi dela nici o greutate. Idealul, extraordinar de frumos, strălucește, făgăduind că nimic nu poate fi atât de greu ca să nu găsești puterea de a învinge. Dacă-mi va reuși să ajut în acest senz prin lucrarea mea modestă, atunci mi-am ajuns scopul.

CRONICA.

— **Pentru ce...** Pe considerațiuni diplomatice ostirele noastre moderne nu se avântă în luptă. Regimentele pornesc, da; dar în sufletul soldatului stă întrebarea: Pentru ce? Și aceeași întrebare chinuște pe cei d'acasă: Pentru ce merg fiii noștri la moarte?

Și această întrebare îndoiește inimile și le înmoaie; căci soldatul nu mai e azi, ce a fost odată, o ființă brută, inconștientă, pe care s'o duci oriunde și contra oricui. Vrea să știe și el de ce își jefeste viața?

Dacă îi vom spune că sârbii biruind pe turci, și măriruse în întindere și în număr, pot deveni o primejdie pentru noi, românul, filozof cum e, va zice:

Dacă sârbii sau bătut și au biruit, bravo lor! Să le fie de bine. Eu n'am de ce să-i pizmuesc și să-i întărit împotriva mea. Iar ca pentru răul ce poate să-mi facă altul în viitor, să-mi fac eu însumi un rău azi, să mă ierte; nu sunt nebun.

Ura și pizma nu-s sentimente frumoase și nu trebuiesc propovăduite poporului.

Acesta, în bunul lui simț, în realitate nu urește pe străini. Urește însă răul ori de unde îi vine. Și pentru el, par'că a fost făcută vorba: „Ferește-mă, Doamne, de prieteni, căci de trăjmași mă feresc eu însumi“.

— **Un an tennită și 1000 cor. amendă pentru un articol de gazetă.** Aceasta e cea mai nouă infamie, cea mai nouă nerușinare a justiției de clasă din Ungaria. Curtea cu juri a dat această osândă unui tovarăș al nostru, pentru articolul „Forța brută“ ce l-a publicat în ziarul socialist „Volkstimme“ din Budapesta. Se demască în acest articol patima oarbă de turbat al grofului Tisza, care duce de răpă țara, numai pentru a-și împlini poftele tiranice. Și pentru adevărul acesta spus în gura mare, jurații slugi ai lui Tisza și Lu-

de grea curajosului muncitor, care plin de o sinceră indignare a scris acel articol.

— **Congresul internațional socialist** convocat cu singurul scop de a se protesta contra războiului, va avea loc la 24 Noembrie în Basel (Elveția).

— **Nouii condamnări la moarte în Rusia.** Tribunalul militar din Sebastopol a osândit săptămâna trecută pentru ațărare la răsvrătire pe 17 marinari la moarte, 106 la muncă silnică, 4 până la opt ani închisoare, iar 29 marinari au fost puși în libertate. Scurt și aspru se judecă în Rusia pe aceie se ridică contra stărei de lucruri tiranice din această țară.

— **Socialiștii pentru pace.** Duminică, a avut loc în Austria și în Germania mari adunări și demonstrațiuni pentru pace și contra războiului organizate de muncitorimea socialistă. În Viena manifestația proletariatului a fost de toată mărețea. Peste 60.000 de muncitori și muncitoare în frunte cu steaguri roșii, strigând: „Jos războiul“, „Vrem pace“ și înțonând imnuri revoluționare — au demonstrat pe străzile capitalei austriace. După adunarea în cari au luat cuvântul deputații socialiști dr. Ellenbogen, dr. Renner, Domes și Schumaier, s'a continuat cu manifestația pe stradă contra amestecului Austro-Ungariei în războiu. Și în Graz, Praga, etc. s'au ținut adunări de acest fel.

— **Ministrul președinte al Spaniei omorât.** Din Madrid vine știrea că Marți la ora 1, pe când ministrul președinte al Spaniei, Canalejas se îndrepta spre ministerul de interne, a fost împușcat pe stradă de un anume Manuel Serrato. Ministrul președinte a murit imediat. Atentatorul s'a sinucis apoi, trăgându-și două focuri de revolver în cap. Cauza acestui atentat nu se

cunoaște încă, dar se vede că ministrul președinte a săvârșit anume fapte ce n'a fost spre binele poporului.

— **O glumă despre regele Muntenegrului.** O gazetă din Paris, povestește o glumă despre regele Nikita. Vara trecută doi franțuzi, întreprinseră o călătorie în Muntenegru. Fură surprinși de relațiile patriarhale, de viața țărănească, liniștită și cumpătată de acolo și de dragostea pe care locuitorii o arată regelui. Pe orice muntenegrean, ce le ieșea în cale, îl întrebau ce crede despre regele Nikita. În împrejurimele Cetingei, (capitala Muntenegrului) întâlniră și pe un țăran bătrân, cu care intrară în vorbă, și apoi îl întrebă:

— Ce părere ai despre regele vostru. Țăranul dădu din umeri și apoi grăi:

— Hm! Așa și așa.

— Cum se poate? Compatrioții d-tale au mare admirație pentru el.

— Credeți-mă pe mine, că nu e mare lucru de capul lui.

— Este cel dintâi muntenegrean care se îndoiește în privința regelui, ziseră francezii, sfârșind convorbirea.

A doua zi fură primiți în audiență de regele Nikita. Rămaseră trăzniți când recunoscură într'insul pe țăranul din ajun.

Nikita răsă cu poftă, zicându-le:

— Imi pare bine, că am auzit dela d-vo ce crede poporul meu despre mine.

Activitatea noastră.

O demonstrație mare în contra războiului se va ține Duminică 17 Noembrie după amiază la 2 ore în Budapesta. Muncitorii români se vor aduna în strada Nepszinház Nr. 9 în localul secțiunii la ora 1 și jumătate. Nici un muncitor român să nu lipsească dela aceasta demonstrație în contra groznicului război. După demonstrație va avea loc o adunare în parte și un delegat al biroului socialist internațional. Jos războiul! Trăiască pacea!

Duminică 17 Noembrie, la 3 ore după amiază, muncitorii români din Timișoara vor ține o conferință în Cetate, strada Szerb Nr. 2, în casa partidului socialdemocrat.

La ordinea zilei va fi chestiunea de organizare a muncitoriei române. Indemnăm pe lucrătorii români să ia parte în număr cât mai mare la aceasta adunare, care e convocată în propriul lor interes.

Comemorarea morții poetului Niculuță la Berlin. Sâmbătă 2 Noembrie st. n., societatea meseriașilor români din în Berlin, a comemorat al 8-lea an dela moartea poetului D. Th. Niculuță. Ședința a fost prezidată de tov. C. Ștefănescu, care în câteva cuvinte a arătat însemnătatea acestei ședințe. A dat apoi cuvântul tovarășului Vasile Dobrescu, care a vorbit despre viața și talentul poetului proletar. Au urmat declamații de următorii tovarăși: Tov. G. Androne „Focul“, tov. Armeanu „Moment de revoltă“, tov. V. Dobrescu „Spre țărmul dreptății“ și „Prigonitul“, tov. Tăflan, recitește poezia „Vara“, toate de Niculuță. Frații Tăflan au cântat mai multe bucăți din vioară. După ce corul societății a înțonat mai multe cântece socialiste, ședința s'a ridicat la orele 11 seara.

Comitetul central român va ține ședință Sâmbătă seara la 8 ore în localul cunoscut.

Redactor-responsabil: **Joan Flueraș**

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.